

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ 2024-
2025 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
I. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI MAZERET (İL GENELİ ORTAK)
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIF

ÖĞLE
OTURUMU

Aldığı Puan

Adı ve Soyadı :
Sınıfı / Şubesi :
Öğrenci Numarası :

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 9 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 (yüz) tam puan üzerinden değerlendirilecektir. 1, 2, 4, 5, 6, 7 ve 8. sorular 10 puan; 3 ve 9. sorular 15 puan değerindedir.

1. Aşağıda Dede Korkut Hikâyeleri'nden alınmış bir metin verilmiştir.

Yigenek rüyasında dayısına söylemiş.

Der:

Kalkıp yerinden doğrulduğunda
Ela gözlü bey yiğitleri yanına almadın
Adı belli beylerle sen at koşturmadın
Beş akçeli süvarileri arkadaş ettin Onun
için o kaleyi sen alamadın demiş.

Yigenek yine der:

Kese kese yemeğe yahni güzel Kesme
gününde kumandan hızlı güzel Daim
geldiğince dursa devlet güzel Bildiğini
unutmasa akıl güzel
Hasmından dönmese kaçmasa erlik güzel
dedi.

Bu metne göre Yigenek'in dayısı hangi kişisel özelliklerinden dolayı başarısız olmuştur? (10 puan)

(Metnin içeriğine uygun iki kişilik özelliği belirtilmesi gerekir. Kişilik özelliği belirten doğru cümlelerin her birine 5 puan verilir.)

Örnek cevaplar:

1. Tedbirsiz davranıp yiğitlerini yanına almadığı için başarısız olmuştur.
2. Beyleriyle ortak hareket etmeyip iş birliği yapmadığı ve başına buyruk hareket ettiği için başarısız olmuştur.
3. Yoldaş seçimi konusunda bilinçli davranmadığı için başarısız olmuştur.
4. Liderlik vasfı olmadığı için doğru kararlar verememiştir.

2. Köroğlu'nun askeri istirahata çekildi. Üç gün Bolu Dağında kaldılar. Beylerden biri sordu:
-Ne emrin olur Köroğlu Beyim? Üç gün tamam oldu.
-Benim üç gün istirahat vermemin sebebi, düşman arkamızdan kötü söylemesin. "Bize bir gızılıcak alavı verdi getti, iki üç gün dursaydı, asker toparlardık, guvvet peydahlardık, şöyle yarar, böyle yırtardık" deye arkamdan söz söyletmemektir. Üç gün geçti, bakın düşman tarafından bir kımıldama var mı? Yoktur beyim, dediler. Öyle ise çadırlar yıkılsın, atlar halatlarından çözülsün. Koçyiğitler at beline binsin.

Bu metnin dil ve anlatım özelliklerinden ikisini yazınız. (10 puan)

(Dil ve anlatımla ilgili iki özellik tespit edilmesi gerekir. Dil ve anlatımla ilgili doğru cümleler 5 puan olarak değerlendirilir.)

Örnek cevaplar:

1. Hikâyede eylem cümleleri ön plandadır.
2. Az da olsa sıfatlara yer verilmiştir.
3. 3. kişili anlatıcı kullanılmıştır.
4. Anlaşılması kolay sade, açık bir dil kullanılmıştır.
5. Cümleler kısa ve yalındır.
6. Halkın kullandığı Türkçe ile yazılmıştır.
7. Düz (kurallı) cümleler kullanılmıştır.
8. Öyküleyici anlatım kullanılmıştır.

3. Doğu yönü hâlâ karanlık, Batı yönü ise doğal olarak büs bütün karanlık içinde görünüyorduki gittikçe artan rüzgârın kabarttığı deniz, ayağının altında çığlıklar atarken kendisi bu kıyametin üstünde kararsız olarak belkide umudunun gerçekleşmesini sabahın olmasında bekliyordu.

Bu metindeki yazımı yanlış sözcükleri bulunuz ve sözcüklerin doğrusunu yazınız. (15 puan)

Cevap:

batı
büsbütün
görünüyordu ki
gittikçe
belki de

(Yazımı yanlış her bir sözcüğün doğrusunun yazılması 3 puandır.)

4. Kızıl sağı akaşıp
Yipkin yaşıl yüzkeşip
Bir bir kerii yürkeşip
Yaluguk anı tağılaşur
- (Kızıl, sarı art arda
Yeşil menekşe açmakta
Birbirini saymakta
İnsan ona hayran olur.)

Bu dörtlükte hâkim olan duygu nedir? Yazınız. (10 puan)

Cevap:

Şiire hâkim olay duygu “doğa sevgisi”dir.

5. Hüma kuşu yere düştü ölmedi
Dünya Sultan Süleyman'a kalmadı
Dedim yâre gidem nasip olmadı
Ağlama gözlerim Mevla kerimdir

Yukarıdaki şirden hareketle tabloda istenenleri yazınız. (10 puan)

Nazım birimi	Dörtlük
Ölçü	Hece
Kafiye	-I yarım kafiye
Redif	medi/madı
Kafiye şeması	(aaab) düz kafiye şeması

(Tablodaki soruların doğru cevaplarının her birine 2 puan verilir.)

6. Göremedim baharını yazını
Çalamadım curasını sazını
Özge yârin nice çekem nazını
Gözlerimden akan seller iniler

Varayım da mezarına varayım
Baş ucunda el kavuşup durayım
Bıktı mıydı benden deyip sorayım
Mezarına giden yollar iniler

Bu şiirin,

Nazım şeklini: **koşma** (5 puan)

Nazım türünü: **ağıt** (5 puan)

yazınız. (10 p)

7. “İsmi ‘Hakikatlerin Eşiği’ anlamına gelen,101 dördlük ve 40 beyitten oluşan eserinde ideal insan ve ideal yaşam için kılavuzluk etme amacı taşıyan, düşüncelerini ayet ve hadislerle destekleyen” **Geçiş Dönemi sanatçımızın ve eserinin adını yazınız. (10 puan)**

Yazarın Adı: Edip Ahmet Yükneki (5 puan)

Eserin Adı: Atabetü'l Hakâyık (5 puan)

8. Yüce dağlar ne kararıp pusarsın
Aştı derler nazlı yâri başından
Oturmuş derdime dert mi katarsın
Âlem sele gitti gözüm yaşından

Yukarıda altı çizili dizede yer alan edebî(söz) sanatı bularak bu sanatın nasıl yapıldığını dizeden hareketle açıklayınız.(10 puan)

(Edebî sanatı bulmak 5 puan, edebî sanatı açıklamak 5 puan)

Söz sanatı: Mübalağa (abartma) sanatı yapılmıştır. (5 puan)

Açıklama: Mübalağa, var olan bir durumu olduğundan daha büyük, daha önemli, daha çok veya az göstermeye denir. Burada da şair gözyaşının miktarını olduğundan çok daha fazla göstererek anlatmıştır. Bu nedenle ilgili mısradaki mübalağa (abartma) sanatı yapılmıştır. (5 puan)

9. Edebiyat tarihçisi Mehmet Fuat Köprülü “ Türk edebiyatının bütün ürünlerini terazinin bir kefesine, Dede Korkut Hikâyeleri’ni de diğer kefesine koysanız Dede Korkut Hikâyeleri ağır basar.” der.

Yukarıdaki metinden hareketle tabloda istenenlere birer örnek yazınız. (15 puan)

Belirtisiz isim tamlaması	Dede Korkut Hikâyeleri, edebiyat tarihçisi
Zincirleme isim tamlaması	Türk edebiyatının ürünleri
Belirtili isim tamlaması	terazinin kefesi

SINAV BİTTİ.
CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.